

Kevät Tennessee-valssin tahdissa

Kulunut kevät jää monien eläinlääkäreiden, tuottajien sekä alkutuotannon parissa toimivien mieliin Salmonella Tennessee -keväänä. Tapahtui, mitä Suomessa ei uskottu mahdolliseksi: riskinhallinta isolla rehutehtaalla petti ja salmonellariskirehua ehdittiin ennen tartunnan ilmituloa toimittaa 860:lle munantuotanto- ja sikatilalle. Toukokuun puoliväliin mennessä on näistä tiloista noin 80 todettu saastuneiksi uloste-, rehu- tai ympäristönäytteiden perusteella. Tiedossa on ollut, että valkuaisrehujen tuontiin ulkomailta liittyy aina riski, mutta sen ei uskottu toteutuvan tässä mittakaavassa. Isoihin rehualan toimijoihin on luotettu ja epäilykset ovat kohdistuneet pienempiin tehtaisiin sekä rehujen tuontiin suoraan tiloilta.

Tilanteen vakavuuden paljastuessa määrättiin kunnaneläinlääkärit nopealla aikataululla ottamaan uloste- ja rehunäytteet riskirehua saaneilta tiloilta. Järjestelmä osoitti toimintakykynsä ja työpäivää venyttämällä sekä tehtävien priorisoinnilla lähes kaikki näytteet saatiin otettua kolmessa viikossa. Tästä kiitos kunnaneläinlääkäreille! Näin järjestelmän pitääkin toimia, jos aiomme selvitä myös vakavammissa eläintautiepidemioista.

Resurssien riittävyys on kriisitilanteissa aina koetuksella. Paljon siirrettävissä olevia tehtäviä jäi rästiin, joten työpaine kertautuu. Näyteenottotalkoisiin osallistui läänitason suostumuksella muutama muukin kollega. Allekirjoittaneen saldo yhtenä maaliskuun puolivälin viikonloppuna oli seitsemän sikatilaa, parisataa ulostenäytettä ja 30 kiloa rehunäytteitä. Näyteenottovälineitä hankittiin tilojen välillä tyhjentämällä paikallinen ruokamarket sopivista pakasterasioista.

Tartunnan tultua ilmi aloitti myös elintarviketeollisuus Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:n johdolla välittömästi toimenpiteet salmonellakriisin hallitsemiseksi. Muna- ja sikasektoreille perustettiin omat kriisiryhmät, joissa alan toimijat yhdessä laativat pelisäännöt eläinliikenteen hallintaa ja saneerausten toteutusta varten. Näillä toimenpiteillä tehtiin mahdolliseksi käytännössä hallitut saneeraustoimet tiloilla ja koko tuotantoketjussa. Heti alussa todettiin tarve selvittää riskitilojen rehuvarastojen mahdollinen salmonellasaastutus ympäristönäyttein, mitä ei tehty viranomaisten toimesta. Tässä otettiin mallia Ruotsista, jossa on sattunut vastaava epidemia viimeksi kolme vuotta sitten.

Positiivisten löydösten lisääntyessä kasvoi kysyntä sille tietotaidolle salmonellariskin hallinnasta tiloilla ja koko tuotantoketjussa, jota on vuosien mittaan kertynyt ETT:lle. Kokemusta on kertynyt jo 15 vuoden takaa, jolloin koettiin edellinen rehuepidemia. Keskityin nyt tilatason ohjeistuksiin ja tilakäynteihin, muu ETT:n väki kriisinhallintaan muna- ja sikaketjussa sekä viranomaisyhteistyöhön. Puhelinneuvonta ja tilakäynnit veivät ajan niin tarkkaan, että suotuisin aika saneerausohjeiden kirjoittamiselle oli yleensä iltauutisten jälkeen. Yhteistyössä Eviran kanssa järjestettiin myös kaksi saneerauskoulutusta kunnan- ja läänineläinlääkäreille. Rehuvarastojen ja ruokintalaitteiden saneeraus oli kaikille uusi asia, ja tässä hyödynnettiin oman ideoinnin lisäksi ruotsalaisten laatimaa ohjeistusta.

Tätä kirjoitettaessa ovat suurimmalla osalla salmonellapositiivisiksi todetuista tiloista saneeraukset käynnissä ja rajoitukset on muutaman tilan osalta jo peruutettu. Kunnaneläinlääkärit ovat laatineet saneeraussuunnitelmat valtaosalle tiloista, ja olen keskittynyt suurimpiin tiloihin ja ongelmatapauksiin. Työtä on kuitenkin vielä paljon jäljellä. Erityisesti saneerausten jälkeisten pintapuhtausnäytteiden otto vaatii huolellisuutta, sillä niillä varmistetaan saneerausten onnistumista.

Riskinhallinta on tärkeää koko rehuketjussa. Tehtaan tulee toimia siten, että raaka-aineessa mahdollisesti oleva salmonellasaastutus ei päädy lopputuotteeseen. Kevään kokemusten perusteella on sekä rehutehtaiden omavalvontaa että viranomaisvalvontaa pohdittava uudelleen. Tiloilla on rehujen varastoinnissa ja suojauksessa edelleen paljon parannettavaa. Tuotantoeläintemme hyvä salmonellatilanne on asia, joka voidaan ja joka kannattaa säilyttää.

Olli Ruoho

Eläinlääkäriliiton valtuuskunnan puheenjohtaja